

224

DEKRET

z dnia 29 sierpnia 1945 r.

Przepisy wprowadzające prawo osobowe.

Na podstawie ustawy z dnia 3 stycznia 1945 r. o trybie wydawania dekretów z mocą ustawy (Dz. U.R.P. Nr 1, poz. 1) — Rada Ministrów postanawia, a Prezydium Krajowej Rady Narodowej zatwierdza, co następuje:

Rozdział I.

Przepisy ogólne.

Art. I.

Z dniem wejścia w życie prawa osobowego tracą moc wszelkie przepisy, dotyczące przedmiotów, unormowanych w prawie osobowym, o ile przepisy poniższe nie stanowią inaczej.

Art. II.

Pozostają w mocy przepisy, dotyczące:

- 1) ograniczeń w zdolności prawnej;
- 2) zdolności do dokonywania poszczególnych czynności prawnych;
- 3) reprezentowania przez przedstawicieli ustawowych osób niezdolnych do działań prawnych lub ograniczonych w zdolności do działań prawnych.

Art. III.

§ 1. Jeżeli dotychczasowe przepisy, utrzymane w mocy, powołują się na uchylone przepisy bądź też ogólnie odsyłają do przepisów prawa cywilnego, dotyczących przedmiotów, unormowanych w prawie osobowym, stosuje się odpowiednio przepisy prawa osobowego.

§ 2. Niekroć dotychczasowe przepisy, utrzymane w mocy, zawierają liczbowe określenie wieku, pozostające według istoty tych przepisów w związku z obowiązującą dotychczas granicą pełnoletności, określenie to ulega odpowiedniej zmianie stosownie do granicy pełnoletności, ustalonej w prawie osobowym.

Art. IV.

Art. 53 kodeksu zobowiązań otrzymuje brzmienie:

„Art. 53. § 1. Ważność umowy, zawartej przez osobę ograniczoną w zdolności do działań prawnych bez wymaganej zgody przedstawiciela ustawowego, zależna jest od zatwierdzenia umowy przez przedstawiciela ustawowego.

§ 2. Ograniczony w zdolności do działań prawnych może sam zatwierdzić umowę po uzyskaniu pełnej zdolności do działań prawnych.

§ 3. Kto zawarł umowę z osobą ograniczoną w zdolności do działań prawnych, nie może powoływać się na brak zgody przedstawiciela ustawowego. Może wyznaczyć przedstawicielowi ustawowemu odpowiedni termin do jej zatwierdzenia; staje się wolnym po bezskutecznym upływie tego terminu.“

Rozdział II.

Przepisy szczególne dla obszaru mocy obowiązującej kodeksu cywilnego Królestwa Polskiego.

Art. V.

Uchyla się:

1) art. 7 — 33, 35, 41 — 50, 345, 440, 467 — 480, 483 — 484, 489 — 503, 513 i 515 — 521 kodeksu cywilnego Królestwa Polskiego;

2) art. 720 — 722, 910, 935, 937, 942, 1123 — 1125, 1304 ust. 3, 1305 — 1314, 2206 i 2207 kodeksu Napoleona;

3) art. XV § 1 przepisów wprowadzających kodeks postępowania cywilnego;

4) art. XIX przepisów wprowadzających kodeks zobowiązań;

5) art. XIV przepisów wprowadzających kodeks handlowy.

Art. VI.

W kodeksie cywilnym Królestwa Polskiego wprowadza się zmiany następujące:

1) art. 504 otrzymuje brzmienie:

„Z chwilą, gdy orzeczenie o ubezwłasnowolnieniu staje się skuteczne, będzie ustanowiony opiekun lub kurator dla ubezwłasnowolnionego, przy czym stosuje się odpowiednio przepisy o opiece nad małoletnimi“;

2) art. 511 otrzymuje brzmienie:

„Ubezwłasnowolniony całkowicie nie może majątkiem swoim przez testament rozporządzać.

Prawo o opiece nad małoletnimi stosuje się odpowiednio do opieki nad całkowicie ubezwłasnowolnionym“.

Rozdział III.

Przepisy szczególne dla obszaru mocy obowiązującej kodeksu cywilnego austriackiego.

Art. VII.

Uchyła się:

1) §§ 15—39, 43, 151, 173—175, 244, 246—248, 252, 260, 273, 277—278 i 510 kodeksu cywilnego austriackiego;

2) dekret nadworny z dnia 15 czerwca 1835 r. (Zb.u.s. Nr 38);

3) §§ 184 i 266 patentu ces. z dnia 9 sierpnia 1854 r. o postępowaniu w sprawach niespornych (Dz.u.p. austr. Nr 208);

4) §§ 1 — 7 ordynacji o ubezwłasnowolnieniu, wydanej rozporządzeniem ces. z dnia 28 czerwca 1916 r. (Dz.u.p. austr. Nr 207).

Art. VIII.

W kodeksie cywilnym austriackim wprowadza się zmiany następujące:

1) § 152 otrzymuje brzmienie:

„Ojciec ma obowiązek zastępować swe niepełnoletnie dzieci“;

2) § 172 otrzymuje brzmienie:

„Władza ojcowska ustaje z pełnoletnością dziecka“;

3) § 251 otrzymuje brzmienie:

„Opieka wygasa również z osiągnięciem pełnoletności przez pupill“;

4) § 270 otrzymuje brzmienie:

„Przypadek ten zajdzie: u małoletnich, posiadających nieruchomości w drugiej prowincji (§ 225) albo których w pewnym poszczególnym przypadku nie mogą zastąpić ojciec lub opiekun, u nieurodzonych, niekiedy także u głuchoniemych i nieobecnych“;

5) § 283 otrzymuje brzmienie:

„Kuratela ustaje, jeżeli sprawy kuratorowi powierzone zakończono albo jeżeli ustały przyczyny, które przeszkodziły pupillowi w zawiadywaniu swymi sprawami“;

6) w § 569 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:

„Małoletni, którzy nie ukończyli czternastego roku życia, nie są zdolni do sporządzenia ostatniej woli“.

Art. IX.

Dziecko poczęte, lecz nieurodzone ma zdolność do dziedziczenia pod warunkiem, że przyjdzie żywe na świat.

Art. X.

§ 1. Do osób, które zostały ubezwłasnowolnione całkowicie lub częściowo z powodu choroby psychicznej albo niedorozwoju psychicznego, stosuje się przepisy §§ 176 i 1494 kodeksu cywilnego austriackiego.

§ 2. Do osób, które zostały częściowo ubezwłasnowolnione z innych przyczyn, aniżeli wymienione w § 1, stosuje się przepisy §§ 176, 568 i 718 kodeksu cywilnego austriackiego.

§ 3. Ubezwłasnowolniony częściowo z powodu choroby psychicznej lub niedorozwoju psychicznego może sporządzić rozporządzenie ostatniej woli tylko w formie, przewidzianej dla małoletniego, który ukończył czternasty rok życia.

Art. XI.

§ 1. W przypadku ustanowienia opiekuna dla ubezwłasnowolnionego całkowicie lub kuratora dla ubezwłasnowolnionego częściowo stosuje się odpowiednio przepisy o opiece nad małoletnimi.

§ 2. Sąd opiekuńczy nie jest jednak przy wyborze opiekuna lub kuratora związany istniejącymi przywilejami (§§ 196—198, 259 i 281 kodeksu cywilnego austriackiego). Jeżeli ubezwłasnowolniony całkowicie jest pod władzą ojcowską lub pod opieką matki, należy zamianować opiekunem w pierwszym przypadku ojca, w drugim matkę, chyba że ustanowienie opiekunem innej osoby jest wskazane ze względu na dobro ubezwłasnowolnionego.

Rozdział IV.

Przepisy szczególne dla obszaru mocy obowiązującej kodeksu cywilnego niemieckiego.

Art. XII.

Uchyła się:

1) §§ 1—20, 104—115, 828, 1633 i 1906—1908 kodeksu cywilnego niemieckiego;

2) §§ 50 ust. 2 i 735 ustawy o postępowaniu cywilnym z 1877 r.

3) § 56 ustawy z dnia 17 maja 1898 r. o sprawach sądownictwa niespornego w brzmieniu ogłoszenia z dnia 20 maja 1898 r. (Dz. u. Rzeszy str. 339 i 771);

4) art. XXV przepisów wprowadzających kodeks handlowy.

Art. XIII.

W przypadku ustanowienia kuratora dla ubezwłasnowolnionego częściowo stosuje się odpowiednio przepisy o opiece nad pełnoletnimi (§§ 1896—1905 kodeksu cywilnego niemieckiego).

Rozdział V.

Przepisy szczególne dla obszaru mocy obowiązującej tomu X cz. 1 Zводу Praw.

Art. XIV.

Uchyła się:

- 1) art. 213—224, 260, 365—380 i 770 tomu X cz. 1 Zводу Praw,
- 2) art. 150—152 wraz z załącznikiem do art. 150 tomu XIV Zводу Praw,
- 3) prawo z dnia 18 maja 1911 r. o urządzeniu opieki nad obywatelami wiejskimi wskutek marnotrawstwa (Zb. pr. i rozp. Nr 104, poz. 951).

Art. XV.

§ 1. Z chwilą, gdy orzeczenie o ubezwłasnowolnieniu staje się skuteczne, będzie ustanowiony opiekun lub kurator dla ubezwłasnowolnionego, przy czym stosuje się odpowiednio przepisy o opiece nad małoletnimi.

§ 2. Do wykonywania opieki nad ubezwłasnowolnionym przez opiekuna lub kuratora stosuje się odpowiednio przepisy o opiece nad małoletnimi.

Rozdział VI.

Przepisy przejściowe

Art. XVI.

§ 1. Z dniem wejścia w życie prawa osobowe zdolność do działań prawnych ocenia się według przepisów tego prawa.

§ 2. W szczególności z dniem tym:

- 1) stają się pełnoletnimi wszystkie osoby, które przed tym dniem ukończyły osiemnasty rok życia;
- 2) uważa się za upełnoletnione wszystkie osoby, które przed tym dniem zawarły związek małżeński, chociażby nie ukończyły osiemnastego roku życia.

§ 3. Zdolność do działań prawnych małoletnich, usamowolnionych według przepisów kodeksu cywilnego Królestwa Polskiego, którzy przed dniem wejścia w życie prawa osobowego nie ukończyli osiemnastego roku życia, ocenia się według przepisów dotychczasowych aż do czasu osiągnięcia przez nich pełnoletności.

Art. XVII.

Ważność oraz dopuszczalność zaskarżenia o świadczą woli, złożonych przed dniem wejścia w życie prawa osobowego przez osoby niezdolne do działań prawnych lub ograniczone w zdolności do działań prawnych, ocenia się według przepisów dotychczasowych.

Art. XVIII.

Przepisy prawa osobowego o ubezwłasnowolnieniu stosuje się także w postępowaniu, wszczę-

tym przed dniem wejścia w życie tego prawa, chyba że przed tym dniem zapadło orzeczenie sądu pierwszej instancji o ubezwłasnowolnieniu.

Art. XIX.

§ 1. Za ubezwłasnowolnione całkowicie w rozumieniu prawa osobowego uważa się osoby, które zostały:

- 1) pozbawione własnej woli według przepisów kodeksu cywilnego Królestwa Polskiego;
- 2) ubezwłasnowolnione całkowicie według przepisów austriackiej ordynacji o ubezwłasnowolnieniu;
- 3) ubezwłasnowolnione z powodu choroby psychicznej według przepisów kodeksu cywilnego niemieckiego;
- 4) uznane za pozbawione rozumu lub chore umysłowo według przepisów tomu X cz. 1 Zводу Praw.

§ 2. Za ubezwłasnowolnione częściowo w rozumieniu prawa osobowego uważa się osoby:

- 1) dla których ustanowiony został doradca w trybie art. 497 lub 518 kodeksu cywilnego Królestwa Polskiego;
- 2) które zostały ubezwłasnowolnione częściowo według przepisów austriackiej ordynacji o ubezwłasnowolnieniu;
- 3) które zostały ubezwłasnowolnione z powodu słabości umysłu, marnotrawstwa lub nałogowego pijaństwa według kodeksu cywilnego niemieckiego;
- 4) dla których ustanowiono opiekę z powodu marnotrawstwa według przepisów tomu XIV Zводу Praw.

Art. XX.

Bieg terminów, które według art. 14 i 17 prawa osobowego liczy się od końca roku kalendarzowego, w którym działania wojenne zostały zakończone, rozpoczyna się w stosunku do wojny, rozpoczętej w dniu 1 września 1939 r., z dniem 9 maja 1945 r.

Art. XXI.

§ 1. Przepisy prawa osobowego o uznaniu za zmarłego stosuje się także do zaginionych przed dniem wejścia w życie tego prawa, chyba że przed tym dniem zapadło orzeczenie sądu pierwszej instancji o uznaniu za zmarłego.

§ 2. Skutki uznania za zmarłego ocenia się według prawa osobowego także wówczas, jeżeli uznanie za zmarłego orzeczone zostało według przepisów dotychczasowych.

Art. XXII.

Do czasu jednolitego unormowania ustroju władz opiekuńczych władzą opiekuńczą w rozumieniu prawa osobowego jest na obszarze mocy obowiązującej kodeksu cywilnego Królestwa Polskiego

sąd, powołany do zwołania rady familijnej lub opiekuńczej, na pozostałych obszarach Państwa — sąd opiekuńczy.

Rozdział VII.
Przepisy końcowe.

Art. XXIII.

Wykonanie niniejszego dekretu porucza się Ministrowi Sprawiedliwości.

Art. XXIV.

Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1946 r.

Prezydent Krajowej Rady Narodowej
Bolesław Bierut

Prezes Rady Ministrów:
Edward Osóbka-Morawski

Minister Sprawiedliwości:
Henryk Świątkowski

225

DEKRET

z dnia 29 sierpnia 1945 r.

w sprawie postępowania o ubezwłasnowolnienie.

Na podstawie ustawy z dnia 3 stycznia 1945 r. o trybie wydawania dekretów z mocą ustawy (Dz.U.R.P. Nr 1, poz. 1) — Rada Ministrów postanawia, a Prezydium Krajowej Rady Narodowej zatwierdza, co następuje:

Rozdział I.
Przepisy ogólne.

Art. 1. W postępowaniu o ubezwłasnowolnienie stosuje się przepisy części ogólnej kodeksu postępowania niespornego, o ile przepisy poniższe nie stanowią inaczej.

Art. 2. Sprawy o ubezwłasnowolnienie należą do właściwości sądów okręgowych, które rozpoznają je w składzie trzech sędziów.

Art. 3. § 1. Właściwym miejscowo jest sąd miejsca zamieszkania osoby, która ma być ubezwłasnowolniona, a gdyby osoba ta nie miała miejsca zamieszkania w Polsce — sąd miejsca jej pobytu w Polsce.

§ 2. W braku podstaw, wskazanych w § 1, właściwość miejscową oznacza się według przepisów części ogólnej kodeksu postępowania niespornego.

Art. 4. Uczestnikami postępowania są z mocy samego prawa prócz wnioskodawcy:

- 1) osoba, która ma być ubezwłasnowolniona,
- 2) jej przedstawiciel ustawowy,
- 3) prokurator z wyjątkiem przypadku, gdy ubezwłasnowolnienie ma być orzeczone z powodu marnotrawstwa.

Art. 5. § 1. Ilekroć według przepisów, obowiązujących w postępowaniu o ubezwłasnowolnienie, wymagane jest wezwanie do stawienia lub wysłuchanie osoby, która ma być ubezwłasnowol-

niona, albo doręczenie jej pism sądowych, sąd może czynności tych zaniechać tylko wówczas, jeżeliby ze względu na stan zdrowia tej osoby, stwierdzony orzeczeniem biegłego, czynność tę należało uznać za bezwzględnie niecelową.

§ 2. W tym przypadku należy celem strzeżenia w toku postępowania praw osoby, która ma być ubezwłasnowolniona, ustanowić kuratora, chyba że ma ona przedstawiciela ustawowego, który nie jest wnioskodawcą.

Rozdział II.

Doradca tymczasowy.

Art. 6. § 1. Jeżeli ubezwłasnowolnioną ma być osoba pełnoletnia, sąd może na wniosek lub z urzędu przy wszczęciu lub w toku postępowania ustanowić dla niej doradcę tymczasowego, jeżeli uzna to za konieczne celem ochrony tej osoby lub jej majątku.

§ 2. Przed ustanowieniem doradcy tymczasowego należy wysłuchać osobę, która ma być ubezwłasnowolniona.

§ 3. Postanowienie o ustanowieniu doradcy tymczasowego staje się skuteczne z chwilą doręczenia go osobie, która ma być ubezwłasnowolniona.

Art. 7. § 1. Osoba, dla której ustanowiono doradcę tymczasowego, ma ograniczoną zdolność do działań prawnych narówni z osobą ubezwłasnowolnioną częściowo.

§ 2. Doradca tymczasowy jest przedstawicielem ustawowym tej osoby.

Art. 8. § 1. Postanowienie o ustanowieniu doradcy tymczasowego należy uchylić:

- 1) jeżeli osoba, która ma być ubezwłasnowolniona, nie potrzebuje nadal ochrony;